

Teachers' Development Model with Research-Based Learning of Educational Research Development and Demonstration Institute

Siriyupa Poonsuwan^{1*} Phatthira Teeraswasdi² and Phatchana Intharatsami³

Abstract

The purpose of this study aimed to develop Ongkharak Demonstration School (ODS) teachers' development model with the research-based learning (RBL) design. The 69 ODS teachers were the target group. The research was conducted throughout the duration of the 2018 academic year. The preliminary results found that the ODS teacher development model was developed based upon the school policies. The peer coaching model was suitable for ODS context. The three stages of the teacher development coaching model were 1) pre-coaching stages: providing the teachers with school-based training on RBL design and creating peer coaching teams in the ODS context; 2) coaching stage: implementing non-participatory observation with reflection after every observed class; and 3) post-coaching stage: monitoring and following up by the research team. The results yielded that the teachers shared their ideas about the class with the purpose of the learner's development. This led to a Professional Learning Community (PLC) which will drive forward the coaching model in the school.

Keywords: Teacher's coaching model, Research-based learning

---

^{1*} Associate Professor. Dr., Educational Research Development and Demonstration Institute, Srinakharinwirot University

² Lecturer, College of Social Communication Innovation, Srinakharinwirot University

³ Researcher of Educational Research Development and Demonstration Institute, Srinakharinwirot University

* Corresponding Author: siriyupa@yahoo.co.th

รูปแบบการพัฒนาครูในการออกแบบการเรียนรู้บนฐานการวิจัย โรงเรียนสาธิต มศว องค์กรฯ สถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ

ศิริยุภา พูลสุวรรณ^{1*} ภัทริรา ธีรสวัสดิ์² และพัฒนา อินทร์ศรี³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาครูของโรงเรียนสาธิต มศว องค์กรฯ ด้านการออกแบบการเรียนรู้บนฐานการวิจัย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูโรงเรียนสาธิต มศว องค์กรฯ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวม 69 คน ดำเนินการใช้รูปแบบการพัฒนาครูในปีการศึกษา 2561 ผลการวิจัยเบื้องต้นพบว่า รูปแบบการพัฒนาครูตามบริบทของโรงเรียนสาธิต มศว องค์กรฯ เริ่มต้นจาก การกำหนดนโยบายของโรงเรียน กิจกรรมการพัฒนาครูด้วยการหนุนนำต่อเนื่องที่เหมาะสมกับโรงเรียน คือ การให้การหนุนนำต่อเนื่องแบบเพื่อนชี้แนะ โดยมีกระบวนการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการหนุนนำ (Pre-coaching) เริ่มจากการสร้างความรู้ความเข้าใจของครู เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนรู้บนฐานการวิจัย และการสร้างทีมหนุนนำต่อเนื่องที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และทำความเข้าใจแนวคิดและหลักการหนุนนำแบบเพื่อนชี้แนะ 2) ขั้นดำเนินการหนุนนำต่อเนื่องแบบเพื่อนชี้แนะ (Coaching) เป็นขั้นการสังเกตการจัดการเรียนรู้แบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อทำความเข้าใจบริบทของการจัดการเรียนรู้และการสะท้อนผลเรียนรู้หลังการสอนทันที โดยใช้การหนุนนำต่อเนื่องแบบเพื่อนชี้แนะ 3) ขั้นหลังการหนุนนำต่อเนื่อง (Post-coaching) เป็นการกำกับติดตาม และศึกษาผลที่เกิดจากการหนุนนำแบบเพื่อนชี้แนะ พบว่า มีปรากฏการณ์ที่ครูเกิดการรวมกลุ่มสนทนาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียน ทำให้เกิดเป็นกระบวนการของชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ซึ่งจะส่งผลให้กระบวนการหนุนนำต่อเนื่องมีความยั่งยืน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียน

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนาครู การจัดการเรียนรู้บนฐานการวิจัย

^{1*} รองศาสตราจารย์ สังกัดสถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² อาจารย์ประจำวิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³ นักวิจัย สังกัดสถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

* ผู้นิพนธ์ประสานงาน อีเมลล์: siriypa@yahoo.co.th

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ส่งผลให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการผลิตอย่างรวดเร็วฉับพลัน (Disruptive) ทำให้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่งที่ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของพลเมืองโลก การเปลี่ยนแปลงในระดับที่เปลี่ยนโครงสร้างสังคมในครั้งนี้นับเป็นระยะที่ 4 หรือที่เรียกว่ายุค 4.0 ซึ่งเป็นยุคของการบูรณาการเทคโนโลยีใหม่ ๆ อุทัย ดุลยเกษม [1] ได้ให้คำอธิบายถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นว่า เนื่องมาจากการผสมผสานกันอย่างลงตัวของเทคโนโลยีด้านวิทยาศาสตร์กายภาพ (Physical Sciences) เทคโนโลยีด้านดิจิทัล (Digital Technology) และเทคโนโลยีด้านชีววิทยา (Biological Technology) ส่งผลกระทบที่ทำให้วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของมนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนไม่สามารถคาดการณ์ได้อย่างถูกต้อง มนุษย์ในยุคปัจจุบัน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จึงต้องปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลง รวมถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านการศึกษาก็ได้มีการปรับตัวเช่นกัน โดยมีการกำหนดแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนให้พร้อมรับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

การจัดการศึกษาในปัจจุบัน ให้ความสำคัญกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสร้างเสริมนิสัยใฝ่รู้ การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาที่ซับซ้อน และการมีอิสระในการแสวงหาแหล่งการเรียนรู้เพื่อตอบประเด็นปัญหาของตน การทำงานร่วมกัน และการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการแก้ปัญหา ทำให้ผู้เรียนได้ค้นพบ องค์ความรู้ใหม่ที่อาจนำไปสู่การต่อยอดเป็นนวัตกรรมได้ คือการเรียนรู้บนฐานการวิจัย ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนา

ตนเองอย่างต่อเนื่อง จรัส สุวรรณเวลา (2545) อ้างถึงในเสาวภา วิชาดี [2] จากหนังสือการศึกษาที่มีวิจัยเป็นฐาน ซึ่งเป็นปาฐกถาพิเศษเนื่องในวันสถาปนา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ครั้งที่ 17 ว่า “การวิจัยนั้น เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่สามารถสร้างคุณลักษณะหลายอย่างที่ต้องการได้ การวิจัย สามารถปรับเปลี่ยนบุคคลให้ตั้งอยู่บนฐานข้อมูลและเหตุผล มีวิจารณญาณ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์และเกิดนวัตกรรมได้ ขั้นตอนของการวิจัย ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงความรู้ การประเมินความเชื่อถือได้ของความรู้ การตีค่า ความอิสระทางความคิดและเป็นตัวของตัวเองย่อมนำมาใช้เป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น” จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เป็นเรื่องสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในลักษณะของการสำรวจ ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง ประดิษฐ์ คิดค้น โดยมีผู้ให้ความหมายที่ต่างกันตามมุมมองเป็น 3 แนวทาง คือ 1) มุมมองในฐานะผู้สอนที่เน้นการนำแนวคิด หรือพื้นฐานการวิจัยเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง (เสาวนีย์ กานต์เดชารักษ์) [3] 2) มุมมองที่เป็น การเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นให้ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบ เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ (อมรวิชช นาคทรพรพ) [4] และ 3) เป็นการใช้องค์ความรู้ ประกอบการจัดการเรียนรู้ (ปัญญา ประดิษฐ์ บำพุกา) [5] ส่วนแนวทางการสอนแบบวิจัยเป็นฐาน มี 4 แนวทาง ผู้สอนสามารถเลือกให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ระดับการศึกษา และศักยภาพของนักเรียน ดังนี้ 1) ผู้สอนนำผลการวิจัยมาใช้ใน

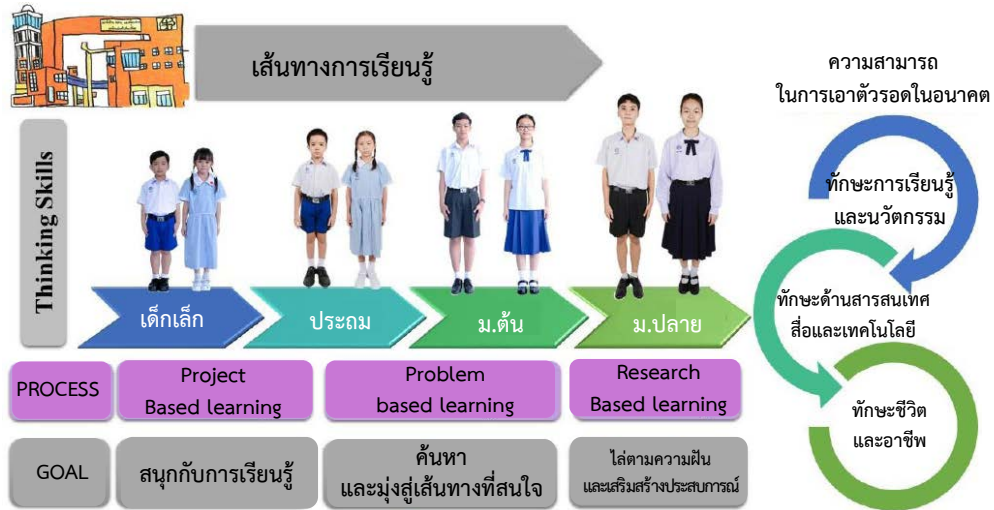

การเรียนการสอน 2) ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าผลการวิจัยด้วยตนเอง 3) ผู้สอนใช้กระบวนการวิจัยในการสอน ซึ่งอาจใช้กระบวนการวิจัยบางขั้นตอน หรือครบทุกขั้นตอน ตามความเหมาะสมของเนื้อหาและระดับของผู้เรียน และ 4) ให้ผู้เรียนลงมือทำวิจัยด้วยตนเอง โดยผู้สอนอำนวยความสะดวกในการดำเนินการตามขั้นตอน

การศึกษาแนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยการใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะที่จำเป็น เช่น ทักษะกระบวนการคิด ทักษะความร่วมมือ ทักษะการสื่อสาร และความสามารถในการออกแบบการคิด เพื่อนำไปสู่การคิดค้นและพัฒนานวัตกรรม ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่ในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษา 4.0 ได้อย่างแท้จริง โรงเรียนสาธิต มศว องค์กรักษ์ ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีนโยบายให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้บนฐานการวิจัย ประกอบกับการที่สถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา ในฐานะหน่วยงานที่กำกับดูแลโรงเรียนสาธิต มศว องค์กรักษ์ ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาครูด้วยวิธีการหนุนนำต่อเนื่อง โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในปี พ.ศ. 2558 ภายใต้โครงการวิจัยชื่อ การพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนจังหวัดนครนายก ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาครู [6] แต่ในการดำเนิน

โครงการวิจัยดังกล่าว เน้นกระบวนการพัฒนาครูในโรงเรียนเป้าหมายในจังหวัดนครนายก เฉพาะบางกลุ่มสาระตามความสนใจของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

โรงเรียนสาธิต มศว องค์กรักษ์ เป็นโรงเรียนในสังกัดสถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา ได้จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยจัดการเรียนรู้ในรูปแบบเชิงรุก (Active Learning) ที่เป็นไปตามนโยบายของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อตอบสนองพันธกิจในด้าน การเป็นต้นแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กำหนดในแผนปฏิบัติการยุทธศาสตร์หลัก SSAP1 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ [7] โดยได้กำหนดเส้นทางการเรียนรู้ (Learning Roadmap) ของนักเรียนสาธิต มศว องค์กรักษ์ ที่มีเป้าหมายให้เกิดทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ผ่านกระบวนการคิดและแก้ปัญหา มีการจัดการเรียนรู้หลัก 3 รูปแบบ คือ การเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based Learning) ในระดับปฐมวัย และประถมศึกษาตอนต้น เพื่อใช้ความสนใจของนักเรียนเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ โดยผู้เรียนเป็นผู้กำหนดประเด็น การเรียนรู้ตามความสนใจ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) ในระดับ ประถมปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นความสนใจและเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และการออกแบบการเรียนรู้โดยใช้ การวิจัยเป็นฐาน (Research-based Learning) ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นการแก้ปัญหาและให้ผู้เรียนค้นพบองค์ความรู้ใหม่ของตน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เส้นทางการเรียนรู้ (Learning Roadmap) ของนักเรียนสาธิต มศว องครักษ์

ในการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนสาธิต มศว องครักษ์ สิ่งที่เป็นความต้องการของครู คือความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการวิจัยเป็นฐาน แต่ด้วยข้อจำกัดด้านเวลาจากภาระงานประจำสถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา จึงได้นำแนวคิดในการพัฒนาครูด้วยกระบวนการหนุนนำต่อเนื่อง¹ (Teacher coaching) จากโครงการวิจัย ดังกล่าว มาปรับและขยายต่อยอดทดลองใช้ที่โรงเรียนสาธิต มศว องครักษ์ โดยดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาครูในการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ตามระดับความพร้อม และศักยภาพของผู้เรียนในลักษณะของการพัฒนาทั้งโรงเรียน ในรูป

ของโครงการวิจัย “การพัฒนาครูด้วยกระบวนการหนุนนำต่อเนื่องโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน” มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูให้สามารถออกแบบและจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน โดยใช้กระบวนการหนุนนำต่อเนื่อง เป็นฐานการพัฒนาครูของโรงเรียนสาธิต มศว องครักษ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก เกิดทักษะกระบวนการคิด และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตอยู่ในศตวรรษที่ 21 สามารถนำผลที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเองให้อยู่ในสังคมแห่งอนาคตได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูโรงเรียนสาธิต มศว องครักษ์ ด้านการออกแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายเป็นครูผู้สอนโรงเรียนสาธิต มศว องครักษ์ ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งสิ้น 69 คน

¹ การหนุนนำต่อเนื่อง ในการวิจัยนี้ เป็นคำศัพท์ที่บัญญัติโดยศาสตราจารย์กิตติคุณสุมน อมรวิวัฒน์ ราชบัณฑิตสาขาศึกษาศาสตร์ เป็นคำศัพท์ที่ให้ความหมายแทนคำว่า Coaching ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ และพัฒนาวิชาชีพแบบหนึ่ง เป็นกิจกรรมสำคัญในการพัฒนาบุคลากรในสาขาต่าง ๆ คำว่า Coaching นิยมใช้ทับศัพท์เป็นภาษาไทยว่า “การโค้ช” ในวงการต่าง ๆ ใช้ในความหมายของการให้คำแนะนำในการฝึก การสอนงาน การสร้างความตระหนักรู้ และมองเห็นตนเอง คำเหล่านี้มีความหมายที่บ่งชี้เป้าหมายในทิศทางเดียวกัน คือการส่งเสริมให้บุคคลมีการพัฒนา ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้คำว่าหนุนนำต่อเนื่อง แทนคำว่าโค้ช ในกิจกรรมที่มีลักษณะของการสอนงาน การสร้างความตระหนักให้เห็นคุณค่า และความสามารถของตนเอง

2. เนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาครู ได้แก่ แนวคิด และหลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้บนฐานการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนดำเนิน 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาครู ด้านการออกแบบการเรียนรู้ที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน เพื่อนำไปสู่การกำหนดรูปแบบการพัฒนาครู ผลจากการศึกษาในขั้นตอนนี้ประกอบด้วยประสบการณ์การทำงานร่วมกับครูในพื้นที่ คณะผู้วิจัย พบว่าแนวคิดในการพัฒนาครูเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ได้ผลมากที่สุด คือ การปฏิรูปจากฐานราก (Bottom-up) นั่นคือเริ่มจากการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน แนวคิดและหลักการพัฒนาครูจึงเริ่มจากการส่งเสริมให้ครูได้พัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยการปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอน เน้นการพัฒนาทักษะมากกว่าความรู้ รวมถึงการปรับบทบาทของตนเองจากผู้สอน (Instructor) หรือผู้ถ่ายทอดความรู้ มาเป็นครูฝึก หรือโค้ช และทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) ในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 2 การหนุนนำต่อเนื่อง (Teacher Coaching) ผู้วิจัยมีบทบาทในการดำเนินงาน 3 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นเตรียมการหนุนนำ (Pre-coaching) กระบวนการหนุนนำต่อเนื่อง ผู้วิจัย เตรียมความพร้อมครูโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ สร้างความเข้าใจแนวคิดและหลักการในการออกแบบการเรียนรู้ที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน ใช้กระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นวิทยากรให้คำแนะนำ การพาทำ และการสะท้อนผล (Reflection) หลังการอบรม การเตรียมทีมหนุนนำ

ผู้ให้การหนุนนำเป็นทีมนิเทศภายในของโรงเรียน ไม่ใช่ทีมวิจัย เพื่อสร้างความคงอยู่และความยั่งยืนของกระบวนการหนุนนำต่อเนื่องในการพัฒนาครู องค์ประกอบของทีมในการหนุนนำต่อเนื่อง เป็นเพื่อนครูในกลุ่มสาระเดียวกันร่วมกับฝ่ายวิจัยและนิเทศของโรงเรียน จำนวนกลุ่มละ 2-3 คน ทีมหนุนนำจะได้รับการฝึกกระบวนการหนุนนำในรูปแบบเพื่อนชี้แนะแบบกัลยาณมิตรจากทีมวิจัย รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนสาธิต มศว องครักษ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่เพิ่งเริ่มดำเนินการมาได้เพียง 7 ปีเศษ โครงสร้างบุคลากรมีลักษณะเป็นกลุ่มคนที่มีอายุใกล้เคียงกัน ทีมวิจัยดำเนินการฝึกให้การหนุนนำด้วยเทคนิคการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ครูได้สะท้อนผลการจัดการเรียนรู้หลังการสอน ทั้งในส่วนที่เป็นจุดเด่นและสิ่งที่เป็นจุดอ่อน ซึ่งเป็นองค์ความรู้ของครูที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติของครูเอง

2) ขั้นตอนดำเนินการหนุนนำต่อเนื่อง (Coaching) ทีมดำเนินการหนุนนำจะไปสังเกตกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non participation observation) จนเสร็จสิ้นหลังการสอน เป็นการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ทันที โดยทีมผู้หนุนนำใช้เทคนิคการตั้งคำถามเพื่อให้ผู้สอนสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ของตน ขั้นตอนนี้ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบสองทาง ทั้งผู้สอนและผู้หนุนนำต่อเนื่อง ต่างสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ของตนได้ เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงการสอนในครั้งต่อไป

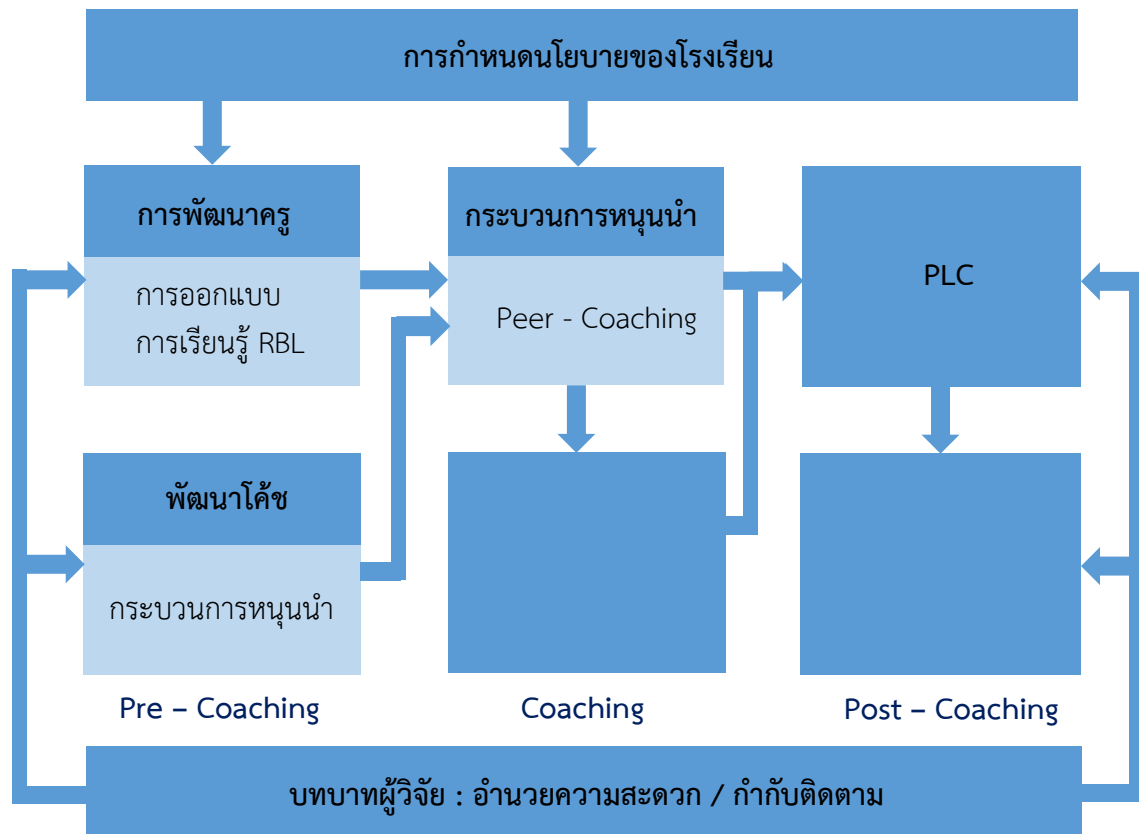
ขั้นตอนที่ 3 การกำกับติดตาม ทีมวิจัยเป็นผู้ขับเคลื่อนกระบวนการหนุนนำในระยะเริ่มต้น และทำหน้าที่ประสานงานร่วมกับทีมหนุนนำอำนวยความสะดวก และกำกับติดตาม ตลอดจน

การผลักดันให้เป็นนโยบายของโรงเรียน และถอนตัว
เมื่อเกิดระบบการหนุนนำต่อเนื่องภายในโรงเรียน

สรุปผลการวิจัย

ผลสรุปเบื้องต้น ในโครงการวิจัยเรื่อง
รูปแบบการพัฒนาครูในการออกแบบการเรียนรู้บน
ฐานการวิจัย โรงเรียนสาธิต มศว องค์กรฯ สามารถ
กำหนดเป็นรูปแบบการพัฒนาครูได้ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาครูในการออกแบบการเรียนรู้บนฐานการวิจัย โรงเรียนสาธิต มศว องค์กรฯ

จากภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาครูที่มี
ประสิทธิภาพ เริ่มต้นจากการกำหนดเป็นนโยบาย
ของโรงเรียนและกำหนดเป็นตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน
ของครู เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียน
สาธิต มศว องค์กรฯ มีนโยบายให้ครูทุกคน
ออกแบบและจัดการเรียนรู้บนฐานการวิจัย
อย่างน้อย 1 หน่วย กิจกรรมการพัฒนาครูใช้
การหนุนนำต่อเนื่อง โดยมีกระบวนการดำเนินงาน 3
ขั้นตอนคือ 1) ขั้นเตรียมการหนุนนำ (Pre-coaching)

ในขั้นนี้เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจของครู
เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนรู้บนฐานการวิจัย และ
การสร้างทีมหนุนนำที่สอดคล้องกับบริบทของ
โรงเรียน นั่นคือเพื่อนครูในกลุ่มสาระเดียวกัน และ
ผู้บริหารที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในให้มี
ความเข้าใจแนวคิดและหลักการหนุนนำแบบเพื่อนช่วย
เพื่อน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร
2) ขั้นตอนการหนุนนำต่อเนื่อง (Coaching) เป็น
ขั้นการสังเกตการจัดการเรียนรู้แบบไม่มีส่วนร่วม

เพื่อทำความเข้าใจบริบทของการจัดการเรียนรู้ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียน และการสะท้อนผลร่วมเรียนรู้ทันทีโดยใช้วิธีการหนุนนำแบบเพื่อนชี้แนะโดยการตั้งคำถาม กระตุ้นให้ครูเกิดการเรียนรู้จากผลการปฏิบัติของตนเองและเกิดเป็นความรู้ที่ฝังแน่น (Tacit knowledge) ของครู 3) ชั้นหลังการหนุนนำ (Post-coaching) ในขั้นนี้เป็นผลที่เกิดจากการหนุนนำแบบเพื่อนชี้แนะ โดยมีปรากฏการณ์ที่ครูเกิดการรวมกลุ่มสนทนาและแลกเปลี่ยนโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียน ทำให้เกิดเป็นกระบวนการของชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ซึ่งจะส่งผลให้กระบวนการหนุนนำมีความยั่งยืน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียน ในส่วนของผู้วิจัย มีบทบาทเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก และกำกับติดตาม ไม่มีบทบาทในการเข้าแทรกแซงในกระบวนการหนุนนำ ทำให้มั่นใจได้ว่าเมื่อผู้วิจัยถอนตัว กระบวนการพัฒนาครูนี้จะยังคงอยู่ต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความสำคัญในการทำความเข้าใจบริบทของโรงเรียนเพื่อกำหนดประเด็นและแนวทางพัฒนาครู การพัฒนาครูในการออกแบบการเรียนรู้บนฐานการวิจัย ในระยะเริ่มต้นหลังจากการชี้แจงนโยบายส่งเสริมการออกแบบการเรียนรู้บนฐานการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า สิ่งที่เป็นปัญหาสำหรับครูในการจัดการเรียนรู้ตามเส้นทางการเรียนรู้ของโรงเรียนสาธิต มศว องครักษ์ คือกระบวนการจัดการเรียนรู้บนฐานการวิจัย ที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในด้านแนวคิดและหลักการในการออกแบบการเรียนรู้บนฐานการวิจัย และส่วนใหญ่ขาดความมั่นใจในการสอนเนื่องจากคิดว่าเป็นเรื่องที่ยาก และมีข้อจำกัดเรื่องเวลา

คณะผู้วิจัย จึงได้ออกแบบการพัฒนาครูโดยเริ่มจากการเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้บนฐานการวิจัย โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาครูให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้โดยการจัดชั้นภายในโรงเรียน ไม่เน้นการนำครูออกจากห้องเรียนเพื่อไปรับการอบรม มีวิทยากรที่มีความรู้และประสบการณ์สูงมาเป็นผู้ดำเนินการอบรมและสร้างแรงบันดาลใจให้ครูเห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนที่เรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้บนฐานการวิจัย โดยเฉพาะทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ และทักษะความร่วมมือ เป็นต้น หลังการอบรม มีกิจกรรมสะท้อนผลการอบรมหลังเสร็จกิจกรรม (After Action Reflect: AAR) ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่เห็นประโยชน์ และรับว่าจะไปดำเนินการ แต่ผลปรากฏว่า ในเบื้องต้นได้มีผู้ดำเนินการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน เพียงร้อยละ 47 ของจำนวนผู้เข้าอบรม และในจำนวนนี้ มีมากกว่าร้อยละ 50 ที่สะท้อนถึงการขาดความเข้าใจแนวคิดและหลักการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน

2. การกำหนดนโยบายของผู้บริหารเป็นกลไกการขับเคลื่อนกิจกรรม การพัฒนาใดๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน บทบาทผู้บริหารนับว่ามีความสำคัญมากที่ส่งผลต่อการปฏิบัติของครู ในระยะแรก พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังไม่ดำเนินการ ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่ไม่ได้ดำเนินการ พบว่า ยังขาดความมั่นใจในการออกแบบการจัดการเรียนรู้บนฐานการวิจัย เมื่อโรงเรียนกำหนดเป็นนโยบายให้ครูทุกคนออกแบบการจัดการเรียนรู้บนฐานการวิจัยอย่างน้อย 1 หน่วย โดยกำหนดเป็นตัวชี้วัดผล

การปฏิบัติงานทำให้ครูต้องดำเนินการ และสะท้อนถึงความต้องการจำเป็นที่จะต้องพัฒนาครู

3. การกำหนดรูปแบบการหนุนนำ
ต่อเนื่องให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่าวิธีการหนุนนำต่อเนื่องในรูปแบบเพื่อนซี้นั้นมีจุดเด่นคือ การสร้างบรรยากาศในการโค้ชเป็นแบบที่เป็นกัลยาณมิตร นับว่าเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนสาธิต มศว องครักษ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ได้จัดตั้งขึ้นมาเพียง 7 ปีเศษ บุคลากรทั้งหมดจึงเป็นเพื่อนที่อยู่ในช่วงวัยใกล้เคียงกัน การหนุนนำต่อเนื่องแบบซี้แน่น ทำให้ครูเปลี่ยนแปลงทัศนคติจากความรู้สึกว่าถูกประเมินการสอน เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบสองทาง การสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ของครู ทำให้ทีมหนุนนำต่อเนื่อง ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ดังกล่าว และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและจัดการเรียนรู้ของตนได้เช่นกัน แต่ประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังการสอนมีส่วนสำคัญที่ทำให้ครูเกิดกิจกรรมการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจปัญหา และแนวทางการพัฒนาผู้เรียนร่วมกันบ่อยขึ้น เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาการเรียนการสอน

4. การเกิดชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (PLC) โดยหลังจากมีกระบวนการให้การหนุนนำต่อเนื่องแบบเพื่อนซี้แน่นในการพัฒนาครู ทำให้ครูมีที่ปรึกษา ไม่รู้สึกโดดเดี่ยว เป็นการฝึกการยอมรับและเปิดใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้เกิดชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (PLC) กล่าวคือ มีปรากฏการณ์ที่ครูในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับผลการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ในระดับภาพรวมของโรงเรียน มีการนัดหมายเพื่อพูดคุยถึงแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

เพื่อพัฒนาผู้เรียน แม้ว่าโรงเรียนสาธิต มศว องครักษ์ จะไม่มีการกำหนดตารางกิจกรรม PLC ของครูก็ตาม ดังนั้นการใช้แนวคิดในการสร้างชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนของครู การออกแบบการจัดการเรียนรู้บนฐานการวิจัย เป็นวิธีการที่จะสามารถพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้เรียนได้อย่างเป็นองค์รวม สอดคล้องกับที่ Richard duFore [8] ได้กล่าวถึงแนวคิดการสร้างชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพว่ามีวัตถุประสงค์กว้าง ๆ สองประการคือ (1) พัฒนาความรู้และทักษะของนักการศึกษาผ่านกระบวนการที่เป็นความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความชำนาญร่วมกัน ผ่านการสนทนากันอย่างมีอาชีพ และ (2) เพิ่มแรงบันดาลใจทางด้านการศึกษา เพิ่มผลสัมฤทธิ์ และความสำเร็จของนักเรียนผ่านการสอนและภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง บทบาทของ PLC ในรูปแบบของการวิจัยปฏิบัติการ เป็นวิธีการตั้งคำถามอย่างต่อเนื่อง การประเมินซ้ำ และปรับปรุงความรู้ และยุทธวิธีการสอน การประชุมเน้นเป็นแรงขับเป้าหมายที่มีการแลกเปลี่ยนการสนับสนุนอำนวยความสะดวกโดยนักการศึกษาที่ได้รับการฝึกฝนในการนำเรื่อง PLC

5. ข้อพิจารณาในการนำผลการวิจัยไปใช้
รูปแบบการพัฒนาครูด้วยการหนุนนำต่อเนื่อง ที่ได้นำเสนอในบทความนี้ มีข้อจำกัดในการนำผลการวิจัยไปใช้ เนื่องจากเป็นผลการทดลองเบื้องต้น (Pilot) โดยการศึกษาที่อาสาเข้าร่วมโครงการในทุกกลุ่มสาระ แต่ยังไม่ครอบคลุมครูทั้งโรงเรียน เนื้อหาการพัฒนาครูมีจุดเน้นด้านแนวคิดหลักการพัฒนาครูในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในลักษณะที่ไม่ผูกติดกับเนื้อหาสาระ (content free) หรือรายวิชาใด สำหรับโรงเรียนที่โครงสร้าง

ประชากรที่มีบริบทใกล้เคียงกับโรงเรียนสาธิต มศว องค์กรฯ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาครูด้านการออกแบบการเรียนรู้ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ควรพิจารณาถึงข้อจำกัดที่กล่าวมานี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- [1] อุทัย ดุลยเกษม. (เมษายน 2561). *ทิศทางการจัดการการศึกษาในยุค Thailand 4.0*. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องทิศทางการจัดการศึกษาตามแนวคิด Education 4.0 และคุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ เพื่อก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลก ภายใต้โครงการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาในการจัดการเรียนรู้ทักษะในศตวรรษที่ 21 หัวข้อต้นแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ตามแนวคิด Education 4.0 ภายใต้บริบทพื้นที่นครนายก.
- [2] เสาวภา วิชาดี. (2554). *การศึกษาในกระบวนทัศน์ใหม่ : การเรียนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน = Education in the new paradigm: research-based learning*. วารสารนักษิณบริหาร, 31(3), 26 - 30.
- [3] เสาวนีย์ กานต์เดชารักษ์. (2539). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน แบบเน้นวิจัยทางการศึกษาพยาบาล*. วิทยานิพนธ์ดุซงู๊บัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [4] อมรวิชัย นาคทรพรพ. (2547). *เรียนรู้คู่วิจัย: กรณีการสอนด้วย กระบวนการวิจัยภาคสนาม วิชาการศึกษากับสังคมคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ในการเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [5] ปัญญา ประดิษฐ์บาทุกา. (2556). *ปัจจัยเชิงเหตุทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะและพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้แบบวิจัยเป็นฐานของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 19(2), 1-16.
- [6] มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2562). *แผนปฏิบัติการ (Action Plan) ตามยุทธศาสตร์ 15 ปี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ปี พ.ศ. 2562 – 2565)*.
- [7] กิตติคุณ รุ่งเรือง, ศิริญา พูลสุวรรณ และคณะ. (2558). *การพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนจังหวัดนครนายก*.
- [8] Richard DuFour; & Rebecca DuFour. (2012). *The School Leader's Guide to Professional Learning Communities at Work*. U.S.A.: Solution Tree.